

TÁC PHẨM VĂN HỌC ĐƯỢC GIẢI THƯỞNG NHÀ NƯỚC

XUÂN THIỀU

Thôn ven đường

TIỂU THUYẾT

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

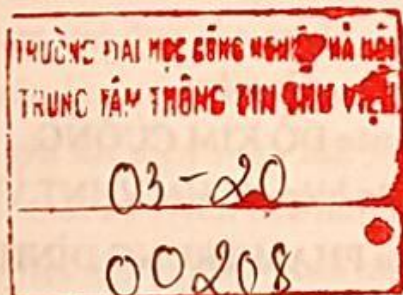

TÁC PHẨM VĂN HỌC ĐƯỢC GIẢI THƯỞNG NHÀ NƯỚC

XUÂN THIỀU

Thôn ven đường

TIỂU THUYẾT

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Nền văn học cách mạng Việt Nam được Bác Hồ đặt nền móng từ những năm đầu thế kỷ 20 và có bước phát triển rực rỡ từ sau Cách mạng tháng 8/1945, đặc biệt là trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng lại đất nước sau chiến tranh. Đó là thành tựu to lớn và phong phú cả về nội dung, tư tưởng, nghệ thuật và đội ngũ sáng tác. Những tác phẩm văn học kết tinh tài năng, tâm huyết của nhiều thế hệ nhà văn đã đi vào ký ức hàng triệu người Việt Nam, góp phần nuôi dưỡng vẻ đẹp tâm hồn và nhân cách con người Việt Nam, làm giàu có thêm những giá trị văn hóa Việt Nam mà ông cha ta đã dày công xây dựng. Tập đại thành văn học cách mạng và kháng chiến là bức tượng đài kỳ vĩ ghi lại diện mạo đất nước và con người Việt Nam về một thời kỳ vĩ đại của dân tộc, đưa tiến trình hiện đại hóa văn học lên một tầm cao mới.

Nhằm tôn vinh những đóng góp to lớn vào nền văn học cách mạng, Đảng và Nhà nước quyết định trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh và Giải thưởng Nhà nước cho các tác phẩm văn học xuất sắc. Tiếp theo bộ sách văn học được Giải thưởng Hồ Chí Minh do Nhà xuất bản Văn Học xuất bản, Nhà nước đã quyết định giao cho Hội Nhà văn Việt Nam và Nhà xuất bản Hội Nhà Văn thực hiện dự án

"Công bố và phổ biến các tác phẩm văn học được Giải thưởng Nhà nước" (giai đoạn thực hiện 2014 - 2015).

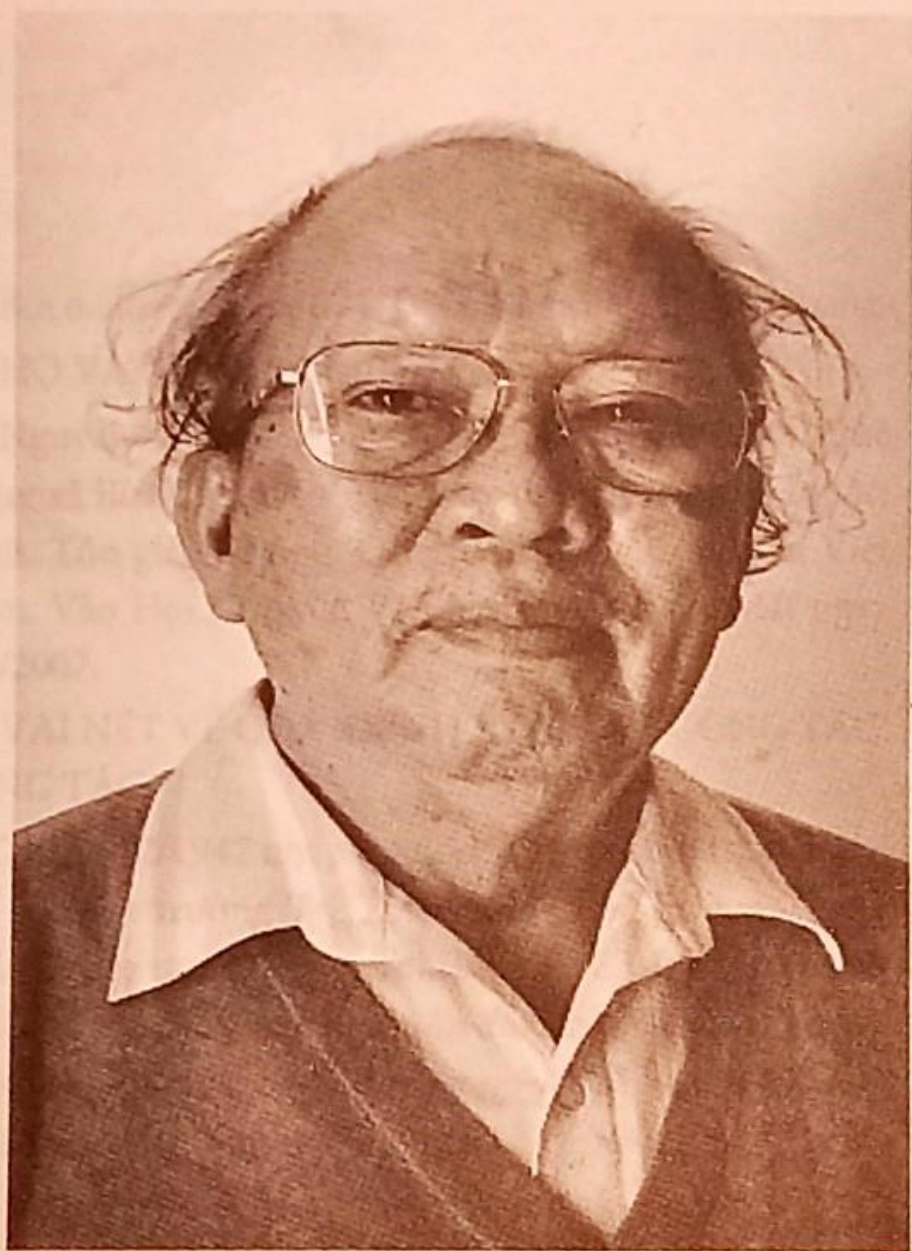
Việc Nhà nước đầu tư xuất bản bộ sách lớn này không chỉ động viên, khích lệ các nhà văn tiếp tục lao động sáng tạo mà còn là công trình thực hiện Nghị quyết 9, Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XI: "Xây dựng văn hóa, con người Việt Nam, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững của đất nước". Với ý nghĩa ấy, tác phẩm của mỗi tác giả được trân trọng in riêng; tôn trọng tính lịch sử, tính nguyên bản và thống nhất về quy cách, chất lượng, thẩm mỹ... theo tiêu chí của Chính phủ.

Với lòng trân trọng và ý thức trách nhiệm cao, tập thể cán bộ, biên tập viên Nhà xuất bản đã hoàn thành bộ sách quý với sự cố gắng cao nhất. Bộ sách gồm những tác phẩm của 121 tác giả được trao Giải thưởng Nhà nước qua ba đợt, năm 2001, năm 2007 và năm 2012.

Nhà xuất bản Hội Nhà Văn chân thành cảm ơn sự quan tâm và tạo điều kiện của các cơ quan chức năng của Chính phủ, Liên hiệp các hội văn học nghệ thuật Việt Nam, Ban chấp hành Hội Nhà văn Việt Nam giúp đỡ chúng tôi thực hiện dự án quan trọng này.

Xin trân trọng giới thiệu bộ sách đến bạn đọc trong và ngoài nước.

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

Nhà văn
XUÂN THIỀU
(1930 - 2007)

TIỂU SỬ

Bút danh khác: Nguyễn Thiếu Nam, Tú Hối, Ba Quang.

HỌ VÀ TÊN KHAI SINH:

Nguyễn Xuân Thiếu. Sinh ngày 01/04/1930. Quê quán: xã Bùi Xá, huyện Đức Thọ, tỉnh Hà Tĩnh. Dân tộc: Kinh. Tôn giáo: không. Đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam. Vào Hội Nhà văn Việt Nam năm 1969. Mất ngày 4/4/2007.

VÀI NÉT VỀ QUÁ TRÌNH HỌC TẬP, CÔNG TÁC, SÁNG TÁC:

Tháng 12/1947 nhập ngũ. 1951 làm chính trị viên đại đội ở chiến trường Trị Thiên. 1957 học trường Tuyên huấn Trung ương (lớp báo chí). 1959 về Tổng cục Chính trị rồi về tạp chí *Văn nghệ quân đội* làm biên tập viên, rồi Phó Tổng biên tập tạp chí *Văn nghệ quân đội*. 1987 biệt phái sang Hội Nhà văn làm Phó ban Sáng tác, Chánh văn phòng Hội Nhà văn Việt Nam.

TÁC PHẨM CHÍNH ĐÃ XUẤT BẢN:

Đôi vai (truyện ngắn, 1961); *Chiến đấu trên mặt đường* (ký, 1968); *Trời xanh* (tập truyện ngắn, 1969); *Mặt trận kêu gọi* (truyện, 1969); *Thôn ven đường* (tiểu thuyết, 1972); *Đi xa* (tùy bút, 1973); *Khúc sông* (truyện, 1974); *Bắc Hải*

Vân xuân 1975 (ký, 1971); *Khúc hát mở đầu* (truyện, 1981); *Gió từ miền cát* (truyện ngắn, 1989); *Xin đừng gõ cửa* (truyện ngắn, 1994); *Tư Thiên* (tiểu thuyết, 2 tập, 1995)...

GIẢI THƯỞNG VĂN HỌC:

Giải thưởng Văn học Bộ Quốc phòng. Giải thưởng Hội Nhà văn Việt Nam cho tập *Gió từ miền cát* (1989). Giải thưởng Hội Nhà văn 1996 tập *Xin đừng gõ cửa*. Tặng thưởng Hội Nhà văn (1996) cho tiểu thuyết *Tư Thiên*. Giải thưởng Nhà nước về Văn học Nghệ thuật đợt I, năm 2001.

CHƯƠNG MỘT

Bây giờ, hơn ba mươi nóc nhà của xóm Bần thôn Thượng nằm ven con đường vào căn cứ lính dù Mỹ đã bị đốt trụi. Chỉ còn lại những nền nhà đen xỉn tàn tro, những bức tường xây “táp-lô” nhem nhuốc, những mảnh lu mảnh bát vỡ, những thùng sắt tây và vỏ đồ hộp méo mó, những thanh gỗ cháy lam nham, những hòn đá kê cột nhà nằm lăn lóc. Trong vườn, cây lưu niên bị lửa táp, chết héo. Có những cây sạch lá trơ bộ cành đen đui khẳng khiu rạch nền trời ra từng mảnh nhỏ gợi cho ta cái cảm giác xương xẩu ốm o. Thảm hại nhất là những vườn chuối. Những tàu lá chuối màu dưa úng xỉu xuống, ủ rũ, những bẹ chuối đốt chín bóng lộn lên như da người phù. Những vườn chè lá héo queo, vụn xoắn vỏ đồ như tổ sâu. Mỗi lần gió thổi, những tổ sâu ấy đung đưa rồi cũng rụng dần rụng mòn hết.

Cả xóm không còn màu xanh, rau cỏ cũng vàng úa. Vẫn nghe phảng phất mùi khét xăng đặc, mùi tro ẩm và mùi nồng của đất nung. Giờ đây con đường chạy giữa một vùng chết nom trống trải hằn ra. Tụi lính Mỹ ngồi trên xe cảm thấy yên tâm hơn khi chúng thấy cái màu xanh đã lùi

vào xóm trong. Chúng cần một quãng cách với màu xanh -
 điều mà thoát tiên khi mới về đóng căn cứ, chúng chưa
 lường được. Trước đây, con đường chạy xuyên giữa xóm
 Bần với những ngôi nhà nhỏ mà xinh, những vườn chè
 vườn mít, bốn mùa màu xanh đậm đà. Là con đường riêng
 vô căn cứ Mỹ, nên độc xe quân sự chạy.

Những chiếc xe tăng rú ga ầm ầm, xì khói đen vào tận
 sân nhà người ta, bùn đất đỏ mang từ đâu về bết đầy xích,
 in xuống mặt đường. Những chiếc xe tải mười bánh kiểu
 “Đi-a-măng” chở đầy hòm đạn, vải bạt trên mui bay tung,
 đập lật phật. Những chiếc xe “xì-téc” chở dầu, chở nước,
 phanh hơi xả xì xì. Những chiếc xe cần trục cao ngều
 ngệch chạy rù rù chậm chạp và những chiếc xe “Gép”
 phóng vèo qua. Thỉnh thoảng xuất hiện những chiếc xe
 chở lính chật như nệm cối. Lính là những thằng Mỹ trắng,
 mặt mũi đỏ gay lắc lư dưới chiếc mũ đồng in thành một vết
 đen sẫm trên trán, là những thằng Mỹ đen thích để đầu
 trần cho nắng tấp, cho gió thổi tung mớ tóc quăn xù. Tụi
 lính Mỹ trên xe trắng cũng như thằng đen đều có
 thói quen là hò hét huýt sáo ầm ĩ và giương những cặp mắt
 thèm khát nhìn tướng cháy lưng người ta, khi chúng thấy
 các cô gái nghiêng nón quay mặt sang vệ đường. Đôi lúc
 chúng đỗ xe xuống. Những thằng Mỹ từ bên nước mới qua
 ngây thơ và cả tin nhìn ở đâu cũng thấy hình vẽ hai bàn tay
 Mỹ, Việt nắm nhau, đứa nào sờ trong túi cũng có quyển
 sách cầm tay của tướng “Oét-mô-ra-len” viết, nói rõ mục
 đích của quân Hoa Kỳ sang đây là theo yêu cầu của người

Việt để chống “xâm lược” - nên với một dáng dấp vui vẻ và hiếu kỳ, chúng xộc vào nhà dân chơi bời.

Thực ra chúng đã nhận được mệnh lệnh cấp trên hẳn hoi: Hãy đến với bọn “guc”⁽¹⁾, mỉm cười gật đầu, hai tay nắm vào nhau lắc để tỏ thân thiện. Rồi xoa đầu trẻ con, cho chúng kẹo cao-su và những hộp nho quá hạn sử dụng. Tặng đàn bà con gái nước hoa, xà-phòng thơm. Cho người già thuốc lá và rượu “uýt-ki”. Biểu đám trai trẻ tranh ảnh khóa thân. Tự do chụp ảnh. Khuyến khích học tiếng Việt.

Điều lệnh quân lực Hoa Kỳ chỉ rõ, những người lính chỉ biết thi hành mệnh lệnh không cần phải biết ý nghĩa của nó. Và thế là những “cái máy người” ấy mò vào thôn Thượng, đến đâu cũng xô hàng tràng tiếng Mỹ mà bà con chỉ hiểu hai tiếng “Gút-bai” và “Ô-kê”. Chúng đưa những chiếc máy ảnh nhỏ bằng nửa bàn tay chụp lung tung. Chúng chụp từ người đàn bà bận áo dài nhưng quần lại xắn tận bẹn đi gánh nước, đến những chiếc xe trâu bánh gỗ đi lênh nghênh trong kiệt⁽²⁾ xóm. Chúng nhòm ngó lục lọi bàn thờ, sờ mó - thậm chí xoa đầu beo tai tượng Phật hoặc bưng bát hương cộc nển xuống, để xem thử bọn “guc” thờ cúng cái gì kỳ quặc vậy. Chúng nghiêng ngó vào bếp núc nhà người ta, ném thử vài quả trứng gà sống, thò tay nhón dưa món trong lọ đưa lên miệng nhấm nháp. Có thằng tò mò bưng cả đĩa mắm cá lên ngửi và nhăn mặt kêu lên như

(1) “Gook” tiếng lóng thông dụng trong quân đội Mỹ, có tính chất phi báng để chỉ người Việt Nam.

(2) Đường nhỏ.